



Družbo sestavljajo tehnološki, ekonomski in družbeni podsistemi. Tvorijo funkcionalno celoto, tehnološko-ekonomsko-sociološki ekosistem. Njegova ključna značilnost je soodvisnost. Ne zadošča, da je sistem funkcionalen. Biti mora tudi prilagodljiv in optimiziran.

**ZORAN MARINŠEK
STANKO STRMČNIK
TAMARA LAH TURNŠEK
ALEŠ KRAINER
PRIMOŽ ZRNEC**

Nepovezani otočki slovenskega razvojnega modela

Pojem ekosistema izhaja iz naravoslovja, kjer označuje celoto, sestavljeno iz dveh osnovnih komponent: biocenoze in biotopa. Biocenoza zajema vsa živa bitja, medtem ko biotop predstavlja okolje, v katerem ta bitja živijo. Tak sistem je po naravi kompleksen in notranje razčlenjen v številne medsebojno povezane podsisteme.

V sodobnem kontekstu se izraz ekosistem vse pogosteje uporablja tudi za opis človeške civilizacije. Pri tem gre za razširjeno, antropocentrično interpretacijo, v kateri biocenoza predstavlja ljudi, biotop pa okolje, ki ga soustvarjamo in v katerem bivamo. Tak »človeški ekosistem« postane dejanski podsistem naravnega ekosistema šele takrat, ko prevzame cilj trajnostnega razvoja oziroma zelenega prehoda. Prav ta cilj – zagotavljanje dolgoročno vzdržnega in kakovostnega bivanja na planetu – je ključna vez

med človeškim in naravnim sistemom.

Tehnološko-ekonomsko-družbeni ekosistem

Če želimo razumeti delovanje sodobne družbe, moramo upoštevati, da jo sestavljajo trije tesno prepleteni podsistemi: tehnološki, ekonomski in družbeni. Tehnologije omogočajo razvoj in transformacijo, ekonomija organizira ustvarjanje in razporejanje vrednosti, družbeni sistem pa zagotavlja institucionalni okvir in socialno kohezijo. Ti trije elementi skupaj tvorijo funkcionalno celoto, ki jo lahko opišemo kot tehnološko-ekonomsko-sociološki ekosistem. Njegova ključna značilnost je soodvisnost: spremembe v enem delu neizogibno vplivajo na vse druge.

Država v tem smislu ni zgolj upravna struktura, temveč kompleksen ekosistem, ki deluje na več ravneh. Strukturiran je tako ver-

tikalno – med različnimi ravni odločanja – kot horizontalno, med različnimi sektorji in dejavnostmi. Da bi tak sistem deloval učinkovito, morata biti izpolnjena dva temeljna pogoja.

Prvi je presečnost ciljev. Podsistemi znotraj ekosistema ne smejo slediti popolnoma ločenim ciljem, temveč morajo imeti skupne presečne interese. Prav ti omogočajo oblikovanje nadrejenih ciljev in strategij, ki dajejo sistemu enotno smer.

Drugi pogoj je harmonizirana struktura sistema. Ta pomeni, da je sistem organiziran kot mreža medsebojno ugnezdenih podsistemov, kjer vsak del na svoji ravni odraža osnovne funkcije celote. Takšno strukturo lahko opišemo kot »fraktalno« ali »sistem sistemov«, kjer se principi delovanja ponavljajo na različnih ravneh organizacije.

Takšna organiziranost omogoča, da sistem ni le funkcionalen, temveč tudi prilagodljiv in optimiziran.

Le v takšnem okviru lahko kompleksni družbeni sistemi učinkovito odgovarjajo na izzive sodobnega sveta.

Vizija razvoja v evropskem okviru

Če Slovenijo razumemo kot tehnološko-ekonomsko-sociološki ekosistem, jo moramo hkrati umestiti v širši kontekst Evropske unije, znotraj katere deluje kot njen podsistem. V tem okviru vizija razvoja presega zgolj nacionalne cilje in se navezuje na skupne evropske usmeritve, zlasti na trajnostni razvoj in zeleni prehod.

Osnovna vizija je zagotoviti dolgoročno vzdržno in kakovostno bivanje v Sloveniji. To pomeni oblikovanje sistema, ki je hkrati gospodarsko konkurenčen, tehnološko napreden in družbeno uravnotežen, ob tem pa skladen z omejitvami naravnega okolja. Ključni poudarek je na tem, da človeški

ekosistem ne deluje ločeno, temveč kot integriran del širšega naravnega sistema, ki presega civilizacijske kulture Zahoda in Vzhoda. Zavedanja o vplivu (naravnega) okolja na znanost, tehnologijo, ekonomijo in družbenopolitično sfero povzroča naraščajoča okoljska kriza, ki je sestavni del oziroma posledica tehnološke in kapitalskih kriz in ki zahteva premik v družbenopolitični zavesti in ravnanju države.

Strateški cilji do leta 2050

Na tej osnovi naj se oblikujejo strateški cilji, ki jih je treba obravnavati celostno, saj so med seboj močno prepleteni. Njihova razvrstitev ni hierarhična, temveč odraža različne, a enakovredne dimenzije razvoja.

Prvi sklop ciljev se nanaša na kakovost bivanja. Ta vključuje zanesljivo, dostopno in varno oskrbo z energijo ter drugimi ključnimi dobrinami, vzpostavljane zdravega in spodbudnega bivalnega in delovnega okolja ter razvoj vključujoče družbe, ki temelji na pravni državi in učinkovitih javnih storitvah, zlasti na področju zdravstva, socialne in okoljske varnosti. Gre za temeljno dimenzijo razvoja, ki zagotavlja stabilnost in družbeno legitimnost celotnega sistema.

Drugi sklop ciljev predstavlja preobrazbo energetskega sistema oziroma tako imenovano razoglj-

čenje, pojem, ki obsega več komponent presečnih planetarnih meja. Ta zahteva nadomeščanje fosilnih virov energije s trajnostno obnovljivimi viri ter bistveno povečanje učinkovitosti rabe energije in materialov v vseh fazah – od proizvodnje do končne porabe. Ključno pri tem je, da se posamezne rešitve presojuje celostno, ob upoštevanju vseh stroškov skozi njihov življenjski cikel, vključno z vplivi na okolje.

Tretji sklop ciljev je usmerjen v krepitev inovacijske sposobnosti sistema. To pomeni razvoj novih produktov, storitev in tehnologij na osnovi domačega znanja, ki omogočajo ustvarjanje višje dodane vrednosti. Tak pristop je pogoj za uspešno vključevanje slovenskega gospodarstva v mednarodne verige vrednosti in za njegovo konkurenčnost na globalnih trgih.

V tem okviru je posebej pomembno:

- izboljšati prenos znanja iz raziskovalnega v gospodarski sektor, z večjim poudarkom prek odcepljenih podjetij raziskovalnih institucij,
- spodbujati ciljno usmerjene raziskave in razvoj prebojnih tehnologij,
- podpirati pilotne in demonstracijske projekte, ki omogočajo preverjanje novih tehnoloških in poslovnih rešitev v realnih razmerah.

Takšni projekti predstavljajo ključen most med raziskavami in njihovo praktično uporabo.

Vzpostavitev delujočega ekosistema

Doseganje navedenih ciljev ni mogoče brez ustrezno organiziranega sistema. Ključna naloga je zato vzpostavitev delujočega ekosistema, ki temelji na dveh osnovnih principih.

Prvi je presečnost ciljev. Podsystemi znotraj ekosistema – tehnološki, ekonomski in družbeno-okoljski – morajo biti medsebojno povezani prek skupnih ciljev. Ti presečni cilji omogočajo oblikovanje enotnih strategij na ravni celotnega sistema in preprečujejo fragmentacijo razvojnih politik.

Drugi princip je harmonizirana struktura sistema. Ta predpostavlja organizacijo v vertikalno ugnedene podsisteme, kjer vsak del na svoji ravni odraža osnovne funkcije celote. Tak pristop, pogosto opisan kot »sistem sistemov«, omogoča večjo preglednost, učinkovitost in prilagodljivost delovanja.

Nasprotje takšnega modela je razdrobljen sistem, v katerem posamezni deli delujejo izolirano. Takšna »otočnost« vodi v nefunkcionalnosti in neučinkovitosti, saj preprečuje sinergijske učinke in zmanjšuje sposobnost sistema za usklajeno delovanje. Še več, ustvar-

ja celo konflikte, ki zavirajo celotni (družbeni) razvoj.

Zato je eden ključnih razvojnih izzivov odprava teh sistemskih pomanjkljivosti – tako na ravni organizacije kot tudi na ravni delovanja sistema. Le s tem lahko Slovenija vzpostavi tak širši ekosistem, ki bo sposoben učinkovito odgovarjati na kompleksne izzive sodobnega razvoja. Ena ključnih slabosti slovenskega razvojnega modela je njegova razdrobljenost. Sistem je razdeljen na več podsistemov, ki pogosto delujejo vsak zase, brez zadostne medsebojne koordinacije. Takšna »otočnost« zmanjšuje funkcionalnost in učinkovitost celote ter onemogoča izkoriščanje sinergij.

Te nefunkcionalnosti so še posebej izrazite v razvojno-inovacijskem sistemu, kjer se kažejo kot vrzeli v razvojnem procesu v ključnih fazah razvoja – tako imenovane doline smrti. Gre za točke, kjer se prekinja kontinuiteta med raziskavami, razvojem in tržno implementacijo.

Doline smrti kot simptom nepovezanosti

Prvo vrsto teh vrzeli predstavlja nepovezanost med osnovnimi in aplikativnimi raziskavami na eni strani ter industrijskimi raziskavami na drugi. Ta problem je širše prisoten v evropskem prostoru in odraža strukturne razli-

ke med akademskim in industrijskim okoljem.

Druga, za Slovenijo še posebej značilna vrzel se pojavlja med industrijskimi raziskavami ter fazo razvoja in inoviranja. Prav v tej fazi in predvsem zaradi slabega prepoznavanja pomena inovacije pogosto prihaja do izgube kontinuitete, kar pomeni, da potencialno uporabne ideje ne dosežejo trga. Poleg tega obstaja tudi nepovezanost med usmerjanjem javnih sredstev v raziskave, razvoj in inovacije ter dejanskimi kompetencami in poslovnimi cilji izvajalcev. Sistem ne zagotavlja učinkovite dvosmerne povratne zanke, ki bi omogočala sprotno usklajevanje financiranja z realnimi potrebami.

Tretji pomembni vidik nepovezanosti se nanaša na delovanje državnih resorjev. Ministrstva, ki naj bi sodelovala v razvojno-inovacijskem v ciklu, pogosto nimajo skupne, presečne strategije, kar vodi v fragmentacijo razvojnih politik.

Nepovezanost strateških ciljev ministrstev

V delujočem sistemu imajo posamezni podsistemi cilje, ki se med seboj prekrivajo. Prav ta presečnost omogoča oblikovanje skupnih strategij na ravni celote. V razdrobljenem sistemu pa posamezni podsistemi sledijo lastnim,



pogosto nepovezanim ciljem. Posledica je odsotnost enotne razvojne usmeritve, kar zmanjšuje učinkovitost celotnega sistema.

Za preseganje tega stanja je potrebna sprememba v načinu upravljanja. Ključni izziv je preseči delitev med resorji, ki pogosto delujejo ločeno zaradi parcelizacije resorjev po strankah, in posledično osredotočanje na politične in osebne cilje. Zato je potrebna tudi organizacijska transformacija nosilcev ali ustanovitev novih.

Med možnimi pristopi k izboljšanju so:

- prenos presečnih funkcij na medresorsko institucijo z ustreznimi pristojnostmi in viri (model tehnološke agencije (TIA) po finskem vzoru),
- organizacijske spremembe znotraj ministrstev, ki spodbujajo večjo integracijo: hibridiziranje sestave posameznih ministrstev tako, da so v njih uravnoteženo zastopane vse koalicijske stranke,
- okrepitev koordinacije na ravni vlade za integracijo ciljev in strategij posameznih ministrstev ob bistveno ojačani strokovni podpori Umarja in agencije Arso ali podobne strokovno usposobljene institucije.

Skupni cilj vseh teh pristopov je vzpostaviti sistem, ki bo sposoben oblikovati in izvajati enotno razvojno strategijo.

nega inovacijskega stebra agencije še vedno ni ustrezno vzpostavljena. Dodatna slabost sistema je način priprave zakonodaje in uvajanja novih rešitev. Procesi odločanja so pogosto enosmerni – od zgoraj navzdol –, pri čemer sodelovanje deležnikov, ki bodo te rešitve uporabljali, ni zadostno. Posledično se pri oblikovanju politik premalo upoštevajo praktične izkušnje in znanja iz terena. Problem je v nepoznavanju metodologije procesa načrtovanja.

Podobno velja za uvajanje novih tehnologij. V praksi se premalo uporabljajo pristopi, ki so v mednarodnem okolju standardni, kot so:

- pilotni projekti, ki omogočajo postopno uvajanje rešitev s tem, da se najprej izvajajo v omejeni skupini uporabnikov, kot del procesa uvajanja, pred uvedbo v splošno uporabo,
- regulatorni »peskovniki«, ki omogočajo testiranje in izvedbo pilotnih inovacijskih projektov v nadzorovanem okolju ter razvoj ustreznega regulativnega okolja za njihovo učinkovito prilagoditev.

Potreba po sistemski integraciji

Analiza nefunkcionalnosti kaže, da je ključni problem slovenskega razvojnega sistema njegova nepovezanost. Ta se kaže na različnih ravneh – od financiranja in strategij do upravljanja in imple-

gre za sočasno in vzajemno ustvarjanje znanja.

Podoben koncept predstavlja model trojne vijačnice, ki poudarja enakovredno sodelovanje med akademsko sfero, gospodarstvom in državo. Znanje, potrebno za doseganje razvojnih ciljev, nastaja na različnih mestih v sistemu in se mora med njimi učinkovito pretakati.

Institucionalni okvir in karijerne poti raziskovalcev

Pomemben vpliv na prenos znanja ima tudi način organizacije raziskovalnega sistema in karijerne poti raziskovalcev. Obstoječi instrumenti, kot je sistem mladih raziskovalcev, so pretežno usmerjeni v reprodukcijo kadrov znotraj javnih raziskovalnih organizacij. Manj poudarka pa je na prehajanju znanja in ljudi v gospodarstvo, kjer bi lahko imeli neposreden razvojni učinek. Zato se kot nujen ukrep kaže krepitev t. i. usmerjenih doktoratov, ki bi povezovali raziskovalno delo z realnimi potrebami gospodarstva. Obuditi je torej treba opuščeni vzvod »mladih raziskovalcev iz gospodarstva«.

Dodatno omejitev pri tem predstavlja tudi zakonodajni okvir. Zakon, ki ureja raziskovalno dejavnost, še vedno v veliki meri odraža logiko financiranja javnih zavodov, pri čemer raziskovalce v njih obrav-

konkretnih gospodarskih rezultatih.

Sodelovanje v razvojnem ciklu in sodelovanje z industrijo, ki vodi v prispevek k ustvarjanju verig, vrednosti kriteriji uspešnosti, posebej na področju tehničnih ved, v obstoječem sistemu premalo vrednotijo. Posledično raziskovalci nimajo zadostnih spodbud za vključevanje v razvojne projekte. Zato je Inženirska akademija Slovenije (IAS) že v letu 2012 pripravila izhodišča za inženirske kriterije. Predlog je poniknil na ARRS in bi ga bilo treba obnoviti, dopolniti s kriteriji, ki bi dajali dodaten poudarek reševanju okoljske krize, in ga sistemsko implementirati.

Vloga izobraževalnega sistema

Učinkovitost inovacijskega sistema je dolgoročno odvisna tudi od izobraževalnega sistema. Ta ne oblikuje le znanja, temveč tudi način razmišljanja. Če sistem spodbuja predvsem reprodukcijo znanja in prilagajanje obstoječim vzorcem, težko razvija inovativnost. Nasprotno pa inovacijski potencial temelji na radovednosti, kritičnem razmišljanju in sposobnosti odkrivanja novih rešitev. Ti elementi se oblikujejo že v zgodnjih fazah izobraževanja, zato je njihovo sistemsko spodbujanje ključnega pomena.

Hitrost tehnološkega razvoja v zadnjih desetletjih radikalno spre-

učinkovitost odločanja in izvajanja politik.

Birokratizacija kot strukturna omejitev

Eden najresnejših sistemskih problemov ostaja birokratizacija, ki se kljub dolgotrajnim opozorilom še naprej povečuje. Njeni učinki niso omejeni na javno upravo, temveč se iz nje širijo v celotno družbo. Na ravni produktivnosti se to kaže v tem, da se pomemben del energije porablja za dejavnosti, ki nimajo neposredne dodane vrednosti oziroma ne prispevajo k drugim pomembnim ciljem, kot je npr. ekološko izboljšanje odpornosti na podnebne spremembe. Na ravni inovativnosti pa birokracija vpliva na način razmišljanja posameznikov – spodbuja previdnost, izogibanje tveganju in konformizem.

Pri tem ne gre zgolj za posledice evropskih regulativnih okvirov, temveč za specifične domače prakse in včasih celo zavestno kršenje pravnih aktov RS in okoljskih direktiv EU. Med ključnimi dejavniki so pogosta kadrovska prestrukturiranja v državni upravi ob menjavi oblasti ne glede na strokovnost in pretirano preverjanje odločitev, kjer mora skoraj vsako odločitev potrditi še nekdo drug. Takšno okolje zmanjšuje pripravljenost za prevzemanje odgovornosti in odvrča inovativne posameznike od dela v državnem sektorju. Dol-

Nepovezanost financiranja in razvojnih prioritet

Pomemben problem predstavlja tudi relacija med javnim financiranjem in dejanskimi razvojnimi potrebami.

Čeprav je bila vzpostavljena strategija pametne specializacije, ta v praksi ne deluje optimalno. Glavni razlog je odsotnost povezave med usmerjanjem sredstev in koncentracijo znanja ter poslovnih interesov izvajalcev.

Dodatno težavo predstavlja nejasno opredeljen končni cilj vlagani in (ne)ocenjevanje doseženega. Brez jasnega poudarka na ustvarjanju dodane vrednosti in razvoju konkurenčnih produktov se investicije težko prevedejo v konkretne razvojne učinke.

Razdrobljenost financiranja v razvojnih fazah

Nepovezanost se kaže tudi v samem financiranju razvojnega cikla. Najbolj očitni sta dve vrzeli:

- med zgodnjimi fazami raziskav in njihovim nadaljnjim razvojem,
- med razvojem in dejansko komercializacijo oziroma dvigom dodane vrednosti.

Namesto zapolnjevanja teh vrzeli se v nekaterih primerih ustvarjajo nove in problemi zaradi neusklojenosti med institucijami, ki upravljajo različne dele sistema. Primer tega je ločitev med ministrstvi, nosilci sektorskih strategij, in agencijo Aris, odgovorno za izvajanje raziskovalno-razvojne politike, kjer povezava v okviru ustanovlje-

mentacije.

Prehod k bolj učinkovitemu modelu zato zahteva predvsem večjo integracijo: povezovanje podsistemov, usklajevanje ciljev in vzpostavitev mehanizmov, ki omogočajo kontinuiran razvojni proces. Le na tej osnovi je mogoče vzpostaviti sistem, ki bo sposoben pretvarjati znanje v konkretne rezultate in dolgoročni sonaravni razvoj.

Prenos znanja, osrednji izziv

Učinkovitost sodobnega razvojno-inovacijskega sistema je v veliki meri odvisna od tega, kako uspešno se znanje prenaša v prakso. Pri tem ne gre za en sam dejavnik, temveč za kompleksno prepletanje institucionalnih, organizacijskih in kulturnih elementov. V Sloveniji še vedno prevladuje tradicionalni, linearni model prenosa znanja, ki predpostavlja zaporedno napredovanje od osnovnih raziskav do tržne aplikacije. Tak model je bil v preteklosti smiseln, danes pa zaradi hitrosti tehnološkega razvoja postaja vse manj učinkovit. Razpolovne dobe tehnologij se krajšajo, kar zahteva bistveno bolj dinamične in iterativne pristope.

Sodobni razvojni sistemi zato temeljijo na interaktivnih modelih. Pogosto se uporablja metafora »nogometnega modela«, kjer različni akterji – raziskovalne institucije, podjetja in podporne organizacije – delujejo na istem »igrišču«, si izmenjujejo znanje in skupaj razvijajo rešitve. V tem okviru ni vnaprej določenih linearnih poti, temveč

nava kot državne uradnike. Takšna ureditev še naprej ne spodbuja podjetniške aktivnosti in inovativnega pristopa na vseh področjih družbenega delovanja in seveda komercializacije znanja.

Čeprav so bile v zadnjih letih narejene določene spremembe, ustanavljanje odcepljenih podjetij iz raziskovalnih institucij še vedno ni sistemsko podprto. Nasprotno, določene interpretacije predpisov celo otežujejo sodelovanje med raziskovalnimi organizacijami in podjetji, ki iz njih izhajajo. Tekoča interpretacija upravljavske in kapitalske neodvisnosti, ki jo je oblikoval Aris, ustanavljanje odcepljenih podjetij zelo destimulira, saj preprečuje financiranje projektov sodelovanja med raziskovalnimi institucijami in podjetji, ki so jih ustanovile. To kaže na potrebo po ponovni in še bolj temeljiti posodobitvi zakona o raziskovalno razvojni in inovacijski dejavnosti (ZRRID) in povezanih predpisov v smeri, ki bo podpirala bolj odprt in interaktiven model ustvarjanja znanja.

Merila uspešnosti in kultura raziskovanja

Pomemben vidik sistema predstavlja tudi merila uspešnosti. Ta so še vedno v veliki meri usmerjena v znanstveno odličnost, merjeno predvsem z objavami in citati. Čeprav je takšen pristop pomemben za razvoj znanosti, ne spodbuja dovolj sodelovanja v razvojnih in inovacijskih procesih, ki vodijo do

minja vlogo izobraževanja. Znanje, ki je bilo nekoč relevantno desetletja, danes zastara v nekaj letih, na nekaterih digitalnih področjih celo v manj kot enem letu. V takšnih razmerah tradicionalni model, ki temelji na začetnem izobraževanju za celotno kariero, ne zadošča več. Nadomešča ga paradigma vseživljenjskega učenja, ki predpostavlja stalno nadgrajevanje znanja in prilagajanje novim tehnološkim, okoljskim in družbenim razmeram.

Pri tem je treba preseči umetno ločnico med formalnim izobraževanjem in usposabljanjem. Izobraževalne institucije morajo postati aktivni del razvojnega sistema tudi v kasnejših fazah kariere posameznika. Izobraževanje mora postati proces, ki traja skozi celotno kariero. To zahteva nove modele sodelovanja, ki so skladni z opisanim interaktivnim pristopom k ustvarjanju in prenosu znanja.

Učinkovitost sistema je tesno povezana tudi z njegovo notranjo organizacijo. V dobro strukturiranem sistemu so podsistemi med seboj jasno povezani, pri čemer vsak del na svojem nivoju odraža osnovne funkcije celote. Takšen model pogosto opisujemo kot »sistem sistemov«, kjer se načela delovanja ponavljajo na različnih nivojih. Nasprotje tega je neharmoniziran sistem, kjer prihaja do razhajanj med pristojnostmi in odgovornostmi. Če ni jasno, kdo je za kaj odgovoren, ali če se odgovornosti prekrivajo, se zmanjšuje

goročno to vodi v zmanjšanje sposobnosti države, da deluje kot učinkovit razvojni akter.

Strukturni izzivi

Analiza sistemskih neučinkovitosti kaže, da ključni izzivi niso posamezni, temveč strukturni. Nanašajo se na način organizacije, upravljanja in povezovanja različnih delov sistema. Rešitve zato ne morejo biti parcialne. Zahtevajo celovito prilagoditev – od spremembe modelov prenosa znanja in reforme izobraževanja do preoblikovanja institucionalnega okvira in zmanjšanja birokratskih ovir. Le na tej osnovi bo mogoče vzpostaviti razvojno-inovacijski, ekološko naraven sistem, ki bo sposoben učinkovito pretvarjati znanje v konkretne družbene in gospodarske rezultate. Zato je ključno vprašanje preprosto: ali bomo sistem prilagodili sodobnemu svetu – ali pa se bomo še naprej prilagajali omejitvam sistema?

Odgovor na to vprašanje bo odločil, kako uspešna bo Slovenija v prihodnosti. ●

Dr. Zoran Marinšek, prof. dr. Stanko Strmčnik, prof. dr. Tamara Lah Turnšek, prof. dr. Aleš Krainer

Vsi avtorji so člani Inženirske akademije Slovenije (IAS), Zoran Marinšek je član IAS in sodelavec Zavoda KC STV.

Članek je skrajšana in poenostavljena verzija prispevka, ki je bil predstavljen na strateškem posvetu IAS in Sveta za razvoj SAZU 15. decembra 2025.